

בסיעתא דשמיא

שיעורים בפרשת השבוע

שנאמרו בבית המדרש
'בית יהושע'
רחוב מנחת יצחק 2
עיה"ק ירושלים תובב"א

ע"י הרה"ג
ר' מנשה ישראל רייזמאן שליט"א
יום חמישי פרשת מקץ | כ"ח בסליו תשפ"ו

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171105
www.kolhalashon.com

**ניתן להאזין לשיעורים
בקול הלשון
03-6171111**

**להורדת הקונטרס
באתר קול הלשון
www.kolhalashon.com**

חשד מיוחד לחנוכה

הננו בסוגיית 'חצר שיש לה שני פתחים' שצריך להדליק נר חנוכה בשניהם משום חשדא, שמא יאמר אדם אחד שכשם שלא הדליק בפתח זו, כך לא הדליק בצד השני, לכן ידליק בשניהם. והארכנו לבאר שלא מצאנו בשאר המצוות שיש לחשוש ל'חשדא' כזה, ואינו דומה למה שאמרו שאין להכנס לחורבה, ואין לתרום מעות הלשכה בפרגוד חפות, שהם פעולות שהאדם מכניס את עצמו למקום החשד, אבל כשאדם חי את החיים שלו, אינו צריך לחשוש תמיד מה יאמרו הבריות, אדרבה יעשה את שלו בעבודתו לפני השי"ת ולא יחשוב כלל מאנשים אחרים. הצנע לכת עם אלקיך. וכן אמר רבי יוסי במס' מועד קטן (יח:): 'יהא חלקי עם מי שחושדים בו ואין בו', אף שאסור לעשות פעולות שיחשדוהו, מ"מ אין לחשוש כלל מה יאמרו הבריות.

דרגה בפרסומא ניסא

וא"כ מאי שנא כאן בחצר שיש לה שני פתחים שחייבוהו חז"ל לחשוב מה יאמרו הבריות. כאן ובמסכת פאה. וביארנוהו ע"פ דברי האמרי אמת בשם אביו השפ"א זי"ע, וכ"כ הנצי"ב בשו"ת משיב דבר שכל זה הוא חלק ממצות פרסומא ניסא, כל שאר המצוות תעשה בהצנע, מצות נר חנוכה צריך להיות מפורסמת, שלא יהא לאיש ספק במה שעשית, ומכיון שיש לחצירו שני פתחים, הרי הוא משאיר מקום להטיל בו ספק שלא הדליק, עדיין לא פרסם את הנס כראוי וכנכון. ולכן מחויב להדליק בשני הפתחים.

'הרואה' יכול לברך על נר שדולק מפני החשד

ולרוב השיטות והדעות, אותם הנרות שהוא מוסיף להדליק בפתח השני, דינם כנר חנוכה ממש! עד כדי כך דהא דאמרו חז"ל 'הרואה נר חנוכה צריך לברך', ה"ה באלו הנרות שהוסיף להדליק בפתח השני. אף שלכא' היה מקום לומר שאינם בתורת 'נר חנוכה' אלא 'נר חשדא', והרי זה דבר מצוי שיש בכל עיר חצרות עם שתי פתחים, ומדוע לא חששו בהלכות ברכות שלא לברך ברכה לבטלה על 'נר חשדא', והרי ב'ספק ברכות להקל' חיישינן אפילו לספק קלוש מאד, פחות מספק שקול. וא"כ איך אמרו חז"ל 'הרואה נר חנוכה מברך', ולא חששו שמא אינם נרות חנוכה אלא נרות חשדא. כיון שלא חששו לכך, סימן ברור הוא שגם הם נחשבים כנרות חנוכה לכל דבר. ויש לו שני נרות חנוכה, כי כדי לפרסם הנס הוא היה מחויב להדליק שתי פעמים בשתי פתחים, בא זה והשלים את זה.

'הרואה' יכול לברך על נרות הידור

ובעין מה שכתבו הפוסקים שהרואה הנרות הנוספות משום הידור, יכול לברך עליהם, אף שכבר כבה הנר הראשון שהוא מעיקר הדין נר איש וביתו, רק על הנרות ההידור לבד הוא יכול לברך ברכת הרואה, כי זהו הדרך לפרסם הנס למהדרין מן המהדרין מוסיף והולך, וא"כ כשם שהנרות הנוספות דינם כנרות חנוכה לענין ברכת הרואה, ה"ה בחצר שיש לה שני פתחים, שמצוותו להדליק בשניהם, והכל כדי שתהא מצוה מפורסמת. היסוד הזה הוא בחנוכה לבד ולא בשאר מצוות התורה.

נר שאינו לצרכי הבית

עפ"י נבין עוד בדברי הגמ' שם (שבת כב:): 'דאמר רבא היה תפוש נר חנוכה ועומד לא עשה ולא כלום', אפילו אם החזיק את הנר בידו חצי שעה, לא עשה ולא כלום. וכן נפסק בשו"ע (תרעה). ומבואר במ"ב שאם אחז הנרות בשעת ההדלקה ואח"כ הניחם במקומם, גם זה אינו יוצא, כי הרואה אומר לצרכה הוא שהדליקה. כי פעם לא היה מנורות עלעקטרי ברחובות, ואנשים היו הולכים בלילה ברחוב עם נר בידיהם, ולכן מי שמדליק ואוחז את הנרות בידו, אין בזה משום פרסומא ניסא. וכן אמר שם רבא שאם הדליקה בפנים והוציאה בחוץ לא יצא ידי חובתו. ובמ"ב כתב דה"ה אם הדליקה בחוץ והכניסה בפנים. כי אין לטלטל נר חנוכה ממקומו - בתוך שיעור ההדלקה, כי עצם הטלטול מראה כאילו הוא נר שמשתמש בו לצרכי הבית.

נר חנוכה לפרסם שהוא מקיים מצווה

והרי לנו חידוש מיוחד שיש רק בנרות חנוכה שלא יהא הרואה אומר 'לצרכה הוא שהדליקה', לא כן בשאר המצוות, שיותר טוב שיאמרו שהוא עשה כן לצורכו. כנודע מעלת הצדיקים והחסידים שמסתירים מעלותיהם

ומצוותיהן, כמה דצניע טפי עדיף טפי, גם כשנותן צדקה מרובה, יעשה עצמו כאילו לצרכו הוא נתן. פרט בחנוכה אסור שיהא נראה שהדליק לצרכו.

מדוע לא הקיץ הנער?

ראיתי בספרי הגה"ק רבי משה דוד וואלי זי"ע, תלמיד חבר להרמח"ל, בביאורו על ספר מלכים, כשאלישע שלח את גיחזי עם מטהו להחיות את בן השונמית שמת, (מלכים ב, ד, כט) וַיֹּאמֶר לְגִיחְזִי חָגֵר מִתְנִיף וְקַח מִשְׁעָנִתִּי בְיָדְךָ וְלֹךְ כִּי תִמְצָא אִישׁ לֹא תִבְרָכְנוּ וְכִי יִבְרָכְךָ אִישׁ לֹא תַעֲנֶנּוּ וְשָׁמַתְ מִשְׁעָנִתִּי עַל פְּנֵי הַנָּעַר... וְגִחְזִי עָבַר לַפְּנִיָּה וַיִּשֶׁם אֶת הַמִּשְׁעָנִת עַל פְּנֵי הַנָּעַר וְאִין קוֹל וְאִין קֶשֶׁב וַיִּשָּׁב לִקְרָאתוֹ וַיִּגְד לוֹ לֵאמֹר לֹא הִקִּץ הַנָּעַר. ואלישע נכנס הביתה, והתפלל לה' ועשה מה שעשה והקיץ הנער. וצריך להבין מדוע לא עלתה בידו של גיחזי להחיותו, והרי הלך עם מטהו של אלישע שהכניס בו את כל הכוחות הרוחניים. וכבר נודע מה שפירשו בזה חז"ל.

גיחזי = לך תראה

וביאר רבי משה דוד שהסיבה שגיחזי לא הצליח להחיות המת, משום שהוא מפרסם, אילו היה יכול, הוא מבקש מהצלם שיצלם את הארוע לפרסם את תחיית המתים בעולם החרדי, [גיחזי, לך תראה] וכמובן שלא לכבוד עצמו אלא לכבוד רבו... ומכיון שהוא עוסק בפרסום, אין השכינה שורה במעשיו. ולא הקיץ הנער.

'תחיית המתים' - רק בלי פרסום

וזה שכתוב אח"כ (שם לב) וַיָּבֹא אֱלִישֶׁע הַבְּתִיָּה וְהִנֵּה הַנָּעַר מֵת מִשְׁכָּב עַל מִטָּתוֹ, וַיָּבֹא וַיִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעַד נְשִׁיָּהֶם וַיִּתְּפַלֵּל אֶל ה' וְגו' וַיִּחַם בָּשָׂר הַיֶּלֶד וְגו' וַיִּפְקַח הַנָּעַר אֶת עֵינָיו. כיון שראה אלישע שגיחזי לא הצליח במעשיו משום פרסום לרבים, נכנס אלישע לבית וסגר את הדלת, לעשות הפעולה בצנעא.

'כבוד הנס הוא לבא בהצנע'

וכן הנס הראשון של רבוי השמן בביתה, נאמר גם (שם ד) שהיה בסגירת דלתות: וַבָּאת וַסְגִּירַת הַדֶּלֶת בְּעֶדְךָ וּבְעֶד בְּנִיךָ וַיִּצְקֶתָ עַל כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה וְהַמָּלֵא תִסְיֶעִי: וַתִּלָּךְ מֵאֲתָנוּ וַתִּסְגֹּר הַדֶּלֶת בְּעֶדָה וּבְעֶד בְּנִיָּה הֵם מִגִּשִׁים אֵלֶיהָ וְהִיא מוֹצֶקֶת. וצ"ע מה ראה הנביא לספר את הענין הצדדי הזה, שצוה לסגור הדלת, והיא שמעה בקולו וסגרה את הדלת? ופרש"י 'כבוד הנס הוא לבא בהצנע'.

'לא פרסמת לא עשית'

והרי לנו שני דברים הפוכים, בשעת הנס צריך שיהא בהצנע, ואחר הנס אנו מצווים לפרסם הנס. כי בדרך כלל יש הרגשה יהודית של צניעות וסגירת הדלת, לעומת ההרגשה הגויית 'לא פרסמת לא עשית', בישראל נאמר 'אין לך יפה מן הצניעות' רש"י (שמות לד, ג).

מה טבו אהליך יעקב - שאין פתחיהם מכוונים

וכאמור בדברי חז"ל שאחת מגזירת יון הייתה לעקור את הדלתות של הבתים, כל סגירת דלת של בית יהודי הוא היפך מתרבות יון. אפילו בלעם התפעל ואמר מה טבו אהליך יעקב על פתחיהם של ישראל.

ביטול צנעת הפרט

וכבר נת' בשיעור הקודם שלצערנו קליפת יון שולטת עד היום הזה, מה עשו בדורינו? גם כשהדלת סגורה ונעולה, מפרסמים מה שנעשה בתוך הבית, בכל הכלים המטופפים, בדור שלנו, חלק מהקשר בין הבריות המכוונים אנשים, הוא ע"י שמפרסמים בכל הקבוצות מה שנעשה אצלו בבית בפרטיות, איך נראה הסלט שלו וכו'. ונדמה לו שכולם מתעניינים בחיים הפרטיים שלו. וזה גורם שאין בכלל חיים פרטיים כלל. ואפילו הפעולות הטובות שעושים, כגון תיקון חצות, או צדקה וחסד וקימחא וכו', דואגים לפרסם ההנהגה הטובה בכל אתר ואתר. ה' ישמרנו ויצילנו.

לפרסם את נס חנוכה בניגוד לשאיפה לצניעות

ברוך אלקינו שבראנו לכבודו ואנו יושבים כאן בארץ ישראל, ורק שומעים על המושג הזה מרחוק, אך לצערנו זה המציאות שקיימת היום. ירחם ה' על בניו. והרי הרגש היהודי הוא 'ויבא הביתה ויסגור הדלת', 'כבוד הנס לבא בהצנע'. ואעפ"כ נצטוונו לפרסם נס חנוכה, יוצא מכל הכלל כולו שבדרך כלל צריך יהודי להצניע עצמו ולחיות בצניעות פנימית, לא כן במלחמתנו עם קליפת יון, צריך דווקא להשתמש עם הפרהסיא ולפרסם הנס בכל אתר ואתר, ואם יש שתי פתחים ידליק בשתי פתחים. זכר לנס הנצחון על קליפת יון.

להלחם בקליפת ברלין

הטועים בברלין רצו לומר 'היה יהודי בביתך ואדם בצאתך', כך הטעו לחשוב שהיהודי אינו אדם, ורצו לכבוש ברעתם את החוץ, את הפרהסיא. כדי להלחם בקליפה זאת, צריך דווקא להדליק נר חנוכה בפרהסיא.

יון - פאר חיצוני

וב'בני יששכר' ביאר ששורש קליפת יון זה החיים החיצוניים, כי זאת הייתה המהות של זקנם יפת בן נח, שנתברך 'יפת אלקים ליפת' זהו פאר חיצוני שיש להם לשון נאה, רק בחיצוניות ולא בפנימיות. וכמבואר בר"ן [נדרים ב] שרק לשון הקודש הוא לשון עצמי, השלחן נקרא שלחן כי זהו העצמות שלו, משא"כ איך שאומרים שלחן ביוונית, זה סתם הסכמה ולא שם עצם.

לראות את האותיות שיוצאים מהפה

וכבר הזכרנו במ"א שיש בדורינו יהודי יקר בעל תשובה בעיר ראשון לציון, ושמו רבי יעקב שליט"א, הוא מצא דבר נפלא ע"י הכלים הטכנולוגיים שבימינו, יכולים לראות את גלי הקול היוצאים מהפה, וזה בדוק ומנוסה במחשב, שאדם אומר 'אלף' יוצא מפיו גלי קול בציור אות א', וכן בית גימל דלת, גלי הקול נראים בציור של אותה האות. ואין זה שייך בABC.

רק בלשה"ק שייך ענין מילוי האותיות

וכבר כתב הייטב לב בריש פרשת בא שכל ענין מילוי האותיות שייך רק בלשון הקודש, ולא באנגלית ושאר לשונות העמים. ולזאת נהגו מלמדי תינוקות של בית רבן שמלמדים אותם מתחילה לומר 'אלף, בית גימל דלת' ולא אה בה גה דה - כשיטת המסכילים. ועי"ש בייטב לב שיצא נגדם במלחמת קודש.

אומר 'שולחן' ורואים שולחן

עוד מצא רבי יעקב הנ"ל שכשיהודי אומר תיבת 'שולחן' ואז הרי אינו מזכיר שין למד חית נון במילואם, רק מזכיר תיבת 'שולחן', אזי רואים במחשב בתוך גלי הקול ציור של שולחן! הפלא ופלא.

יפת - הכל מצולם

הכלל שיפת קיבל רק מתנה חיצונית, נוי חיצוני של לשון יוונית. וזש"כ בפרשת נח וַיִּקַּח שָׁם יַיִף אֶת הַשְּׂמֵלָה, שָׁם הָיָה עֶסוֹק בְּכִסּוֹי פְּנִימִי, וַיִּפֹּת הָיָה עֶסוֹק בְּכִסּוֹי חִיצוֹנִי, אִילוּ הָיָה הַיּוֹם, הָיָה מִתְעַד אֶת הַמַּעֲשֶׂה עִם תְּמוֹנוֹת וּסְרֻטוֹן.

לחכמת יון אין פרי אלא רק פרחים

בשירי רבי יהודה הלוי כתב הגדרה נפלאה 'ואל תשיאך חכמת יונית אשר אין לה פרי כי אם פרחים', בעולם ישנם אילנות יפים שאינם מוציאים פירות רק פרחים. אינם ראויים לאכילת כלב.

בימי ניסן קשה למצוא את פרחי עץ הזית

משא"כ הזית שבשמנו מדליקין נרות חנוכה, אין לו פרחים, כי תפארתו הוא הפרי עצמו, וכמ"ש (דברים כד, ב) כִּי תִחַבֵּט זֵיתָךְ לֹא תִפְאֵר אַחֲרָיִךְ, וּדְרָשׁוּ חֲז"ל (חולין קלא.) 'לא תטול תפארתו ממנו' היינו פירותיו. הרואה זית בימי ניסן, קשה למצוא את הפרחים שלו כדי לברך עליו ברכת האילנות. הוא האילן היחיד שאינו משיר את עליו

בחורף, אין בו התחדשות החיצונית שיש בשאר האילנות שמשירין עליהם בחורף ומתחדשים בקיץ בנוי חדש. לא כן הזית. הוא אילן יהודי, זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך (ירמי' יא, טז). ואני כזית רענן בבית אלהים (תהלים נב, י). אבל פירותיו משובחים מאד מאד, מה יהודי צריך אם לא חתיכת לחם ושמן זית, זה מאד מבריא את האדם, וכן זכינו לסיכתו, בשמן זית יש כח מרפא מאד.

תרופת פלא

בבעלזא היה לנו מוהל מומחה הגה"ח רבי חיים גרינבוים זצ"ל, שאחרי הברית לא היה מניח שום תרופה רק שמן זית בשפע, והמילה הייתה מתרפאה מאד מהר.

רב שימושי

ומלבד שהזית יש בו פרי ושמן לאכילה ולסיכה ולרפואה, הרי הוא גם מאיר בחושך, אין לך פרי בעולם שיש בו כ"כ הרבה שימושים מפנימיותו. אף שבחיצוניות אין לו פרחים נאים.

עם הזית לא מתפארים

ומה שהכתוב אומר על פירותיו 'לא תפאר אחריו', ביאר רבינו בחיי שלא יתפאר עם מתנות עניים שהוא נותן מהזית. כיון שהזית הוא ענין פנימי ולא חיצוני, באה האזהרה דווקא אצלו, שלא להתפאר עם מה שהוא נותן לעני.

אל תתפעל מהנוי החיצוני

וזש"כ רבי יהודה הלוי על חכמת יוונית, אל תשיאך חכמת יוונית, מלשון גירוי, כמו הנחש הנשיאני ואכל (ברא' שית ג, יג), אל תתפעל מהנוי החיצוני של היוונים, אין להם פירות אלא פרחים נאים בלבד. שאין בהם שימוש פנימי כלל.

רוב העם מתפעלים מהחיצוניות

יוונים נקבצו עלי להשפיע עלי בחיצוניותם, והם החריבו את העם, אשר רובם מתפעלים מהחיצוניות. כדי להכניעם ולהגביר את צד הקדושה, צריך פעם אחת בשנה להפעיל את החיצוניות ולפרסם הנס בכל צד ופינה, בדרך כלל הוא אש פנימי עצור וצנוע. אך כדי להלחם בחיצוניות דקליפה, צריך לפרסם הנס תחת כל עץ רענן, להדליק בכל הפתחים ובכל החלונות.

'פרסמתי ונושעתי'

המצוה היחידה שטוב לפרסם ברבים 'עשיתי ופרסמתי ונושעתי', היא רק בנרות חנוכה. לגלות כי יש לנו חלק באלקי ישראל. אך כל שאר חלקי החיים וקיום המצוות צריך לעשות בצניעות וסגירת דלתות הבית והנפש.

לאן נעלמה הצניעות?!

והדבר צריך תיקון גדול, הגענו היום למצב שכל דבר טוב שאדם עושה, מצלמים אותו מעשרים או שלושים כלים, אבא אווז בתינוק ואומר שמע ישראל בשעת ברית מילה, ועומדים מולו כמה עשרות כלים ומצלמים אותו. חתן וכלה יוצאים מחופה בצניעות, ומצלמים אותם וכו'. אבא נותן את בנו לכהן לפדותו, וכל הקהל מצלמים אותו. א"כ מתי נחיה את החיים עצמם? אין זאת אלא חכמה יוונית שאין לה פרי אלא פרחים. כמה טוב היה אילו היו מתקנים שלפחות את רגע המצוה לא יצלמו, משעה שהוא מברך 'אשר קדשנו', כולם לעצום עיניים ולעורר את הלב להשי"ת ולמצוותיו.

ליפת יהיה קבר באהלי שם

אי' ב'אגרא דכלה' עה"פ בפרשת נח יפת א'להים ליפת, ע"פ מש"כ בספר יחזקאל שלעתיד לבא במלחמת גוג ומגוג - שהם מבני יפת - (יחזקאל לט, יא) וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶתֶן לְגֹג מְקוֹם שֵׁם קֶבֶר בְּיִשְׂרָאֵל גִּי הָעֶבְרִים קְדַמַּת הַיָּם וְחִסְמַת הָיָא אֶת הָעֶבְרִים וְקִבְּרוּ שֵׁם אֶת גֹּג וְאֶת כָּל הַמּוֹנֶה וְקִרְאוּ גִיא הַמּוֹן גֹּג. ופרש"י שמשום שיפת

עסק בכיסוי של נח, גומלים לו חסד לקבור אותו, וזש"כ יפת א'להים ליפת וישכן בא'הלי נשם, שיהיה לו מקום קבר בארץ ישראל השייך לשם.

זיתים זקוקים להרבה חבטות

זהו הסוף של היופי של יון, ולכן כתב רבי יהודה הלוי 'אל ישיאך חכמת יוונית', שהנסיין אינו פשוט, מי שכבר טעם את מתיקות התוה"ק, כבר אינו מתפעל מחכמה יוונית. אבל מי שבא מבחוץ לתוך הקדושה, מצוה להקדים ולומר לו, תדע לך את האמת שלא תראה פרחים יפים בתורה כמו שראית בחכמת יון, אבל פירות יהיה לך רק בפנים בתוה"ק. וזה גם לא בא בקלות, וכמבואר במדרש ריש פ' תצוה, שצריך לחבוט הרבה בזיתים עד שמקבלים את פירות הזית. כשאדם קוטף רימון או תפוח, תורם מעשר מברך ואוכל מיד, אך זית קשה כמו אבן, אילו האדם לא היה יודע מה עתיד לצאת מהזית, היה משליכו ומכלהו. זהו ענין 'הצנע', שאין ידוע בגילוי איך להנות ממנו.

הזית אינו מגרה

כי האדם המבקש לתלוש כמה זיתים מהאילן ולאכול מיד, צריך להכות בו כמה הכאות באבן, ורק אז יוצא ממרירותו הקשה ושייך לאוכלו. לא רק שאין לה פרחים ונוי חיצוני, אלא אפילו הפרי עצמו אין לו התפעלות חיצונית. במחילה מכבודו הוא גם לא מושך את עין האדם לאכול אותו, כאפרסק או כמשמש, או כאשכול ענבים נפלא, נפלאות הבורא ית"ש, כל פרי קורא את האדם לעורר בו רצון לאכול אותו ולתקנו, והקריאה היא ע"י גוון חיצוני וצורת פאר מיוחדת שיש לכל פרי. לא כן הזית, איננו קורא לאף אחד, לא ממחר לשום מקום, אינו אביון הנצרך לבריות. אם תרצה אותי תיגע אותי בכמה מכות אבן, תכתשני ותוציא ממני את שמני, ויאיר לך וייטב לך.

חז"ל מדמים את האדם לברית מילה, ויתקח צפורה צר ותתכרת את ערלת בנה, ע"י ההכאה עם האבן נזכה לשמנה של תורה.

'והייתם נקיים' - עצה פרקטית...

ראיתי יסוד גדול בסוגיית 'חשדא' בספה"ק 'בינה לעתים' לרבינו עזריה זי"ע, (דרוש ל"ו), כי באמת היה מקום לומר שענין ה'חשדא' הוא כמו 'עצה טובה קמ"ל', אל תתן לאנשים לחשוד בך, אח"כ לא ירצו להשתדך איתך, כך היה מקום לומר שמצות 'והייתם נקיים מה' ומישראל' היא עצה פרקטית...

זה מאד משתלם

לולא דברי החת"ס שהזכרנו בשיעור הקודם, היינו אומרים 'והייתם נקיים מהשם' זוהי עבודה גדולה, אבל 'והייתם נקיים מישראל' משתלם לך מאד. כי אנשים אוהבים למצוא חן בעיני בני אדם, ולהיות מוצלח לפי הכללים המקובלים, בשביל העתיד שלו והשידוכים של הבנים שלו. רוב מחשבותיהם של בני אדם גלוטיים הם 'והייתם נקיים מישראל', הרבה יותר מוהייתם נקיים וכו'. לצערינו רוב בלבולי בני אדם הם מ'מה יאמרו הבריות'. ואם בשכונה חרדית מקובל שמוצאים חן בעיני בני אדם ע"י מצוות. א"כ יש לנו לנסיון 'לגשם' את המצוה ד'והייתם נקיים מישראל', כעצה טובה ופרקטית שהקב"ה חס על כבודנו ועל שידוכי בנינו, לכן צוה להדליק נרות חנוכה גם בצד השני, ולהניח פיאה בקצה השדה, ולא להכנס לחורבה וכו' כדי שלא יאמרו עליו הבריות דברים אשר לא כדת.

ה' יתברך חוקר כליות

וכתב ה'בינה לעתים' שכל מי שחושב כך, טעה ולא הבין את דברי חז"ל. כי לשון המשנה במסכת שקלים היא כך (גב) אין התורם נכנס לא בפרגוד חפות, ולא במנעל, ולא בסנדל, ולא בתפליין, ולא בקמיע, נשמא יעני, ויאמרו מעון הלשכה העני, או נשמא יעני, ויאמרו מתרומת הלשכה העני. לפי נשאדם צריך לצאת ידי הבריות בדרך שצריך לצאת ידי המקום, שנאמר (במדבר לב) והייתם נקיים מ' ומישראל, ואומר (משלי ג) ומצא חן ושכל טוב בעיני א'להים ואדם'. וכתב ה'בינה לעתים' (חלק ב' דרוש לה) 'ואני מדייק שאם כוונתם ז"ל לומר בלבד שלא יספיק לצאת ידי המקום אבל צריך ג"כ לצאת מחששת האנשים א"כ למה אמר ענין זה

בלשון **פְּדָרָךְ שְׁצִירֶיךָ** וכו', שתלה הדבר בה', יאמר בקיצור שאדם צריך לצאת ידי המקום וגם ידי הבריות. גם מה שהעיר הרב בעל יפה מראה ז"ל שאצלו יתברך לא יצדק כפשוטה שצריך לצאת ידי המקום דהיינו להרחיק כל מין חששא, כי הוא יתברך ויתעלה חוקר כליות ולב ויודע פנימיות הכוונה'.

רצון השי"ת - שלא יחשדו בך

'ויראה לומר כי הברירה מחשדת הבריות אין ספק היותה דבר ראוי ומתקבל אצל השכל, כי יגונה מאד ויהיה בזוי ושפל בעיני האנשים כשיתן מקום שיחשבו עליו רעה, גם יגיע לו מזה נזק והפסד, ומפני כך יתרחק האדם מהיותו נחשד. על כן אמר כי **לא זו הדרך להתרחק מן החשד בעבור אלו הסבות ודומיהן, אבל העיקר הוא כי לא טוב בעיני ה' היות האדם נחשד מהבריות, והוא יתברך מצוה ומזהיר מלגרום עליו חשדא, ומצד זה להיותו מוזהר על ככה ממנו ית' ולבלתי עבור על רצונו צריך לברוח מן החשד ולא לענין אחר.** ויהיה זה אצלו ממש כעין מה שישמור כל מצותיו ית' וישתדל לצאת ידי חובתו עם בוראו, כי ודאי לא יניענו ע"ז אלא חיובו להכנע אל צווי יתברך ולעשות מאמרו, כן וע"ז הדרך צריך שיצא ידי הבריות ויתרחק מהיותו נחשד מהם, להיות כן חפצו יתברך. כדרך וכעין מה שהוא צריך לצאת ידי המקום ב"ה בשמירת מצוותיו, שאינם להיות מסודרים מן השכל והסברה הישרה, אלא כי אמר ונעשה רצונו'.

לא מעניין מה אנשים אומרים עלי

אל תדאג 'מה יאמרו הבריות', הס מלהזכיר! אלא תדאג לקיים את רצונו ית' להתרחק מהחשד, אבל בשאר דברים אל תחשוב מה יאמרו הבריות, ואם בשכונתו קונים פרחים לחתונה בחמישים אלף דולר, או שטריימל בן ג' קומות, לא יאמר 'והייתם נקיים', הס מלהזכיר! כל יהודי כשר יודע שאין לחשוב כלל מה שאנשים אחרים יחשבו ויאמרו עליו. וזה הגדר הפשוט של נפש האדם הבריא.

זהירות מחשד - רק משום שכך צוה ה'

ומה שרבי יוסי אמר 'הא חלקי עם מי שחושדים בו', והרי כתוב 'והייתם נקיים', אלא שכך אמר רבי יוסי, מצידי לא אכפת לי כלל מה יגידו עלי, כן התפללתי או לא התפללתי, יגידו מה שיגידו, את מי זה מעניין? אני איש פנימי. ומה שאני נשמר מחשדא הוא רק משום שכך צוה ה'.

שלא יאמרו שהוא מהדור הקודם...

וממילא אין להינצל מהחשד משום סיבה אישית שלא יאמרו עליו אנשים כך וכך, כי א"כ סופו ליפול ל'מה יאמרו הבריות' גם בשאר דברים שאינם נוגעים למצות ה', סופו שיחליף רצפות ושטריימל כפי לעגם של הבריות שיאמרו שהוא מהדור הקודם. ולזאת גם כשנזהר בחשדא, יאמר בפה מלא, אינני עושה כן כדי שלא יאמרו הבריות, כי הבריות מעניינים אותי הרבה פחות מהשלג דאשתקד, אני חי את החיים שלי, אֶהְלֵה ה' בְּחַיִּי, בחיים שלי ולא במה שיאמרו עלי. ומה שאני נזהר מחשדא, הוא רק משום שכך צוה השי"ת בתורתו.

שאחרים לא ילמדו ממנו ויכשלו

וב"כ מהרי"ל דיסקין זי"ע (בסוף שו"ת) שהקב"ה רוצה שהאדם לא ישמש כדוגמא שלילית, ואם יביא עצמו לידי חשד, יבואו אחרים להכשל כפי מה שחושדים אותו. וא"כ מה שנזהר שלא לבא לידי חשד, הוא רק ממצות ה' בלבד.

למי מרע"ה אמר 'והייתם נקיים'

וכתב עוד רבי עזריה פיג'ו שם ראייה נפלאה ליסוד זה, 'ומביא ראייה ברורה ע"ז מענין בני גד ובני ראובן שאמר להם מרע"ה - **והייתם נקיים מה' ומישראל.** כי יש מהדיוק בדבריו שאמר אם תעשון את הדבר הזה אם תחלצו **לפני ה' למלחמה** וגו' (במדבר שם כ) עד סוף דבורו, מה לו לכפל הזה אם תעשו אם תחלצו והוסיף לומר ועבר לכם כל חלוץ לפני ה' וגו', כי לא הוצרך לכל זה האריכות אחרי אשר אמרו בפיו 'ואנחנו נחלץ חושים וגו' לא נשוב אל בתינו וגו' (שם יז), הרי פירשו כל הצורך ובדבריהם נכללו כל דברי מרע"ה, ולא היל"ל אלא סתם אם תעשון את הדבר הזה והייתם נקיים מה' ומישראל והיתה הארץ וגו'. גם אמרו לפניכם כמה פעמים וחתם

ואמר והיתה הארץ הזאת לכם לאחוזת לפני ה' (שם כב). ועוד באמרו ואם לא תעשון כן הנה חטאתם וגו' (שם כג), כי עיקר הכוונה בכפל התנאי חסר, שאם לא יעברו לא תנתן להם את הארץ והיא אלא ינחלו בארץ כנען, כי כן באר הוא ע"ה אח"כ לאלעזר וליהושע ולראשי אבות המטות. ומה לו לומר הנה חטאתם לה' וגו' (שם) כי אין זה מהמבוקש. ומה הוא ודעו חטאתכם (שם), כי איזו ידיעת פרטית שייכא אליהם הלא אם לא יעברו יהיה חטאתם מפורסם וידוע לכל. גם לשון אם לא תעשון כן הוא סתום, יאמר בפי' ואם לא תעברו וגו'. ותשובתם ג"כ היא מגומגמת באמרם עבדיך יעשו כאשר אדוני מצוה (שם כה) וחתמו יעבור כל חלוץ למלחמה כאשר אדוני דובר (שם כז), כאלו יודו לעשות דבר מחודש צוה להם משה, והלא הם היו המעוררים שאמרו מעצמם ואנחנו נחלץ חושים וגו' (שם יז), וא"כ לא היל"ל אלא עבדיך יעשו כאשר אמרנו ויעבור כל חלוץ וגו'.

נקיים ה' ומישראל - אינם שני ענינים נפרדים

'אמנם הכל יתיישב ע"פ הנחת המשנה כאשר פירשנו. ורצו ז"ל לומר שאמרו והייתם נקיים ה' ומישראל אינם שני ענינים נפרדים, מה' וגם מישראל, אלא שבמה שרצו להנקות ולצאת מידי חשדא לא יהיו בעבור ישראל אלא תחלה ישימו מגמת פניהם היות ההנקות מחוייב ממנו יתברך'.

להזכיר שם שמים

וכנודע מה שתירצו בספרי חסידות מדוע משה רבינו כפל את כל הדברים, כי בתחילה לא שמע מהם שם ה', לצאת כפל והזכיר שם ה'. ואמרו 'כאשר אדוני מצוה'.

בלי כוונות קריירה ושידוכים

אך רבי עזריה מבאר פנימיותן של דברים, שבתחילה אמרו 'אנחנו נחלץ חושים', רק מפני החשד, שלא יאמרו עלינו הבריות וכו'. ועל זאת הוכיחם משה, מדוע אתם מצילים את עצמם מהחשד בלי כוונה לשם הקב"ה? והרי העיקר חסר מן הספר. תחזרו ותאמרו 'תחלצו לפני השם', כי הקב"ה לא רוצה שתהיו חשודים, וחזרו ואמרו 'כאשר אדוני מצוה', לא נציל את עצמנו מהחשד כדי שבני דן ונפתלי יסכימו להשתדך איתנו, כי אין בלבנו כוונות קריירה ושידוכים, אלא שכן אמר ה' שנציל את עצמנו מהחשד.

'הרואה' יכול לברך על נר שדלוק כי ה' צוה להזהר מחשד

וכן הוא בענין הדלקת נר חנוכה בשני הפתחים, לא כדי למצוא חן בעיני החושד, אלא 'כאשר קדשנו במצותיו וצונו'. אם ידליק בעבור חן בעיני חבירו, לא היה הרואה יכול לברך על נרות כאלה, וכי כשרים הם לברכה? אך כאשר מדליק גם בפתח השני משום שכך צוה ה' להזהר מחשדא, אזי יוכל הרואה אותם לברך.

רחמנות על אנשים שתמיד חושבים 'מה יאמרו'

הענין הזה צריך תיקון גדול בדורנו, אנשים חושבים תמיד מה יאמרו עליהם, ורחמנות גדולה על האדם שמתחיל להתחשב עם אנשים, כי אחרי הפעולות נמשכין הלבבות, אם התחשב עמהם לגבי סוג שטריימל, סופו שגם יתבייש מפני המלעיגים עליו בעבודת ה', ולא יוכל ללמוד תורה לשמה ולברך ברכה בכונה לפני אנשים.

אל תתנפח מקומפלימנטים

כמו כן כשאדם 'זוכה' ונותנים לו כבוד וקומפלימנטים, אם הוא מתנפח מרוב הנאה בשעת מעשה, הרי הוא בסכנה עצומה איך הוא ייראה כשיקבל את ההיפך מזה, אזי יחדל מהפעולה הטובה שהוא עושה, משום שלא כבדו בני אדם כראוי. לכן טוב לגבר כי יקבל קומפלימנטים בקרירות לב, כן לא לא, ואזי לא יתפעל גם מהצד השני, כי כן דרכם של בני אדם, היום מכבדים ומחר מבזים וחוזר חלילה, גם אהבתם גם שנאתם הכל הבל.

קשה לצאת ידי חובת הבריות

בשיעור הקודם הזכרנו את דברי החת"ס שמאד קשה העול של 'והייתם נקיים מישראל' שכמעט אי אפשר לצאת ידי חובת הבריות. הַרְפֵּכֶת אֶנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ. ואחד מתלמידיו כתב על דבריו שרבינו החת"ס לא היה כותב כך אילו היה רואה את דברי ה'ספר חסידים' שהמצוה 'והייתם נקיים מישראל' היינו דווקא בישראל צדיקים ולא באנשים פחותים וגרועים, וא"כ לא היה החת"ס חושש לצאת ידי חובת ה'מוזרין בלבנה'.

זה לא עול אֶנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ

אמנם לדברי ה'בינה לעתים' מצאנו טעם והמתקה חדשה בכל זה, כי אין כאן הַרְפֵּכֶת אֶנוֹשׁ לְרֹאשֵׁנוּ, אין לנו עול של אנושות על הראש, רק יוצאים ידי חובת הקב"ה שצוה עלינו להיות נקי מישראל, לא לקחת במחשבה מה אנשים יאמרו.

פתח הבית או פתח החצר

כתב ה'אור החיים' הק' בספרו 'חפץ ה' במסכת שבת כאן, וה'בני יששכר' בחידושי מהרצ"א שם בסוגיית חנוכה כתב 'ועיין מה שכתב הרב בחפץ', ולא הסביר מיהו 'הרב בחפץ', וכוונתו לבעל האור החיים הק' שכתב בחפץ ה' יסוד גדול במצות נר חנוכה. בשיעור הקודם הזכרנו מחלוקת רש"י ותוס' היכן מקום ההדלקה, לדעת רש"י הוא בפתח הפתוח מהבית לחצר, ודעת התוס' שמכיון שצריך לפרסם הנס לחוץ, ידליק בפתח מהחצר לרשות הרבים.

הרי החצר מוקפת מחיצה

וצ"ע מדוע רש"י לא פירש כדעת התוס', מה ענין להדליק בפתח הפתוח מהבית לחצר, והרי החצר מוקפת מחיצה, וכמ"ש בפרק השותפין, החצר הוא מקום של דברים צנועים ואינו גלוי לרשות הרבים, ואיזה פרסומא ניסא יש במה שהוא מדליק בפתח הפתוח מהבית לחצר?

מה עם בני ביתו שאינם יוצאים!?

וביאר וזלה"ק 'אכן רש"י ודאי מדקאמר שבתי' פתוחי' לחצר שם הוא טעמו שמכריח דבתוך החצר. ואחר שכן כשנהיו נשאלין אפתח החצר אמרינן דלא משום דבעינן דהמדליקן נמי ראו יראו וזכור יזכרו זמן מהניסים והנפלאות יאמרו בפיהם ואם תעשה המנורה בפתח בחצר המדליק הרי זה אינו רואה אלא כשנכנס על פתח החצר ואחר שנכנס לחצר והיתה כאילו לא היתה ונמצא שנעשית נר חנוכה דוקא לבני רשות הרבים ותקן עוברים ושבים ואת עצמו לא תיקן וג"כ בני ביתו אשר אינם יוצאים ואינם נכנסים והיו כלא היו אף להיותם בנס ולא יזכרו ניסי' אשר עשה י' להם. וזה נמי דקדק רש"י ז"ל באומרו ולא ברה"ר. ואם תאמר בעשותה גם כן ברה"ר נמי איכא פירסום לבני הבית ויצאו וראו זה דוחק. ועוד לא אשכחן חיוב אלא בהדלקה דמשמע דבאומרן הדליק הא איכא פרסום בלא הוצאת נשים וטף שלא הוזכרה מה שאין כן בעשותו אותה פתח הבית הנה בני החצר מפורסם להו ניסא וגם לבני הבית להיותה בפתח הסמוך לפתח. וק"ל.

'פרסומא ניסא' גם לעצמו

האור החיים הק' מבאר דעת רש"י שההדלקה תהא בפתח הבית הפונה לחצר, כי צריכין 'פרסומא ניסא' גם לעצמו ולבני ביתו, ולא להדליק בחוץ ולהוציא את בני ביתו לחוץ, כי כל כבודה בת מלך פנימה. לכן ידליק בפתח הבית הפונה לחצר, ויראה הוא בעצמו ובני ביתו וילדיהם את הנרות, ויהיה להם לנפשם פרסומא ניסא. [ואין אנו עוסקין כעת הלכה למעשה על מקום ההדלקה, זה מבואר בשו"ע ובפוסקים].

פרסומא ניסא בזמן שהנרות דולקין

מתוך דברי האור החיים הק' למדנו עוד שפרסום הנס אינו רק ע"י הרגע של ההדלקה, דא"כ הרי הוא עומד גם בפתח הפונה לר"ה בשעה שהוא מדליק. אלא פרסומא ניסא הוא בשאר הזמן שהנרות דולקין, ולכן צוה רש"י להדליק בפתח הבית הפונה לחצר, שבכל עת 'ראה יראה וזכור יזכור'.

להמתין ליד הנרות

זהו מקור להא דמבואר בספה"ק שראוי לשבת ליד הנרות, ולא לעזוב אותם תיכף אחר ההדלקה.

'מהניסים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים'

ומתוך דברי האור החיים הק' יש לנו יסוד חדש בענין פרסום הנס, כי הנה הנס עצמו ידוע לכל אדם שהיה כד שמן שהיה בו מעט שמן ודלק ח' ימים, הצורך לפרסם נס הוא רק במקום שאין פרסומו ידוע. כי אין צריך לפרסם שהשמש נמצאת ברקיע בצהריים, רק העומד על הגג לפנות בוקר ואומר האיר המזרח עד שבחברון, הוא מפרסם דבר שרק הוא רואה. הצורך 'לפרסם' הנס, אינו על הנס עצמו אלא על דברי הרמב"ן בפ' בא' כי מן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים, צריך לפרסם את הנס בפינת הנפש שיש שם העדר ידיעה שהקב"ה עושה הכל.

יש המון ניסים נסתרים

יש בכל יום ניסים נסתרים בתוך הטבע, שם חייבים 'פרסום', כי שם אינו מפורסם שהקב"ה לבדו עושה הכל, לא בדרך סיבה ומסובב כמו שראש יווני מבין בדרך הטבע, אלא הכל בהשגחה פרטית. וזהו עבודת פרסומא ניסא, להאיר מהנס הנגלה על הנס הנסתר.

להאמין שכל מקרינו - ניסים

הרמב"ן הנודע כתב שם שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל מקרינו וכו' שכולם ניסים ואין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל, אלא שאם נעשה המצוות יצליחנו שכרו ואם יעבור עליהם יכריתנו עונשו. וזה מה שכתוב במזוזה. בתפילין יש ניסים נגלים בפרשת קדש והיה כי יביאך, אבל במזוזה כתוב רק שמע והיה אם שמוע, מה שכתוב שם הוא רק 'נס נסתר' כי הרבה אנשים אין יודעים משכר ועונש, גוי חושב כי כל דאליים גבר, כל החזק מצליח ומרוויח, מליארדי אנשים טועים בשטות זו של דרך הטבע.

שהנרות יאירו על המזוזה

כדי להניח את היד על המזוזה ולהאמין שהקב"ה נותן שכר ורק ברצונו יש הצלחה והרווחה, זהו הדבר שצריך לפרסם. נר חנוכה אינו צריך פרסום, כי הנס הגלוי הוא גלוי, אלא שצריך שהיא תאיר על המזוזה, אפילו במוצאי חנוכה נשאר לנו הארה זאת על הנסים הנסתרים, ואז זכה לפרסם הנס במקום שלא היה מפורסם לפני זה.

צריך כח לקבל את הבשורה

בפרשת ויגש פרש"י עה"פ 'ויפג לבו כי לא האמין', 'לא האמין, לא היה לבו פונה לדברים', בוודאי שהוא שמע כי עוד יוסף חי, באזניו שמע, אבל לבו לא יכל לסבול את הבשורה הזאת. וכמו שהאריך הרמב"ן שפעמים שיש לאדם בשורה גדולה שאין לו כלי קיבול לקבלו, והוא נשאר כאבן דומם. וצריך להמתין עד שיהיה לו כח לקבל את הבשורה הטובה, ואז 'ותחי רוח יעקב אביהם'.

מדוע רימית את השותף בביזנס?

כמו כן באמונה בהשגחה פרטית, גם אדם שאומר בכל יום 'אני מאמין באמונה שלימה שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים'. אפשר לומר לו 'אינך מאמין', כי 'אין לבך פונה לדברים', במהלך החיים במשך היום לא רואים שאתה פונה להאמונה הזאת. אם אתה מאמין באמת, מדוע רימית בביזנס את השותף, ומדוע איחרת לבא לתפילת שחרית, ולא באת לקביעת עתים לתורה, מדוע כעסת על הלקוח וכו', והרי הקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים.

הלילות החשוכים זקוקים לנרות

אף שכל ישראל מאמינים שה' עשה הכל, צריך להוסיף דברי רש"י 'שיהיה לבו פונה להדברים'. לכן הקב"ה נתן לנו בלילות החשוכים, נרות חנוכה שהם נס נגלה, שהם 'פרסמו' את הנס על הנסים הנסתרים, כדברי הרמב"ן.

העולם הוא אוטומטי

אי' במדרש שוחר טוב שהיו היוונים אומרים 'אבטומטוס הוא העולם', ופירש הערוך 'אבטומטוס אוטומטוס הוא העולם'. זהו המוטו של היוונים שהעולם הוא אוטומטי, דברים מתנהגים בדרכי הגלגול, סיבות שונות טבעיות. כך חושבים רוב בני האדם. אינם מאמינים שהקב"ה נמצא בכל דבר ומנהיג כל תנועה בכונה ידועה לו יתברך.

ב' פתחים א' לתורה ולהבדיל א'...

המצב בימינו, שכל בית יהודי הוא בתורת 'חצר שיש לה שני פתחים', כשיש מחשב, טלפון טכנולוגי בבית, יש לו ש"ס בבית ויש לו מחשב בבית, חצר שיש לה שני פתחים. הוא לומד דף היומי ועמוד הקהילה, אבל בהכרח הוא גם פתוח לעוד מקום. ולכן צריך בוודאי להדליק נרות חנוכה בשני הפתחים.

עד שתכלה תאוריית דרווין

בדרכי לשיעור חשבתי גימט' על לשון הגמ' (שבת כא:) בנרות חנוכה שידלקו עד דְּכָלִּיא רִיגְלָא דְּתִרְמוּדָא, **תרמוד** בגימ' כשם אותו האיש צ'ארלס דרווין שפרסם בעולם את האבולוציה ודמיון הטבע והאוטומציה. וכל הכלים הטכנולוגיים נבנים כתוצאה מאותו המהלך. והעוסקים בחיי המעשה מחוברים בהכרח לאלו הכלים, אי אפשר לומר שזה לא משפיע עליך, אתה בוודאי נמצא בסכנה הזאת. ולכן מוכרח לפרסם הנס בהמקום שצריך לפרסמו. היינו במקום ההסתרה.

קידוש בווינה שווה יותר מקידוש בגליציה

וזה שאמר הרה"ק מטשורטקוב זי"ע שהקידוש שעשה בווינה, הרבה יותר גבוה מהקידוש שעשה בביתו בגליציה, כי בווינה היו הרבה משכילים המכחישים את האמונה, שם יש ערך גדול לעדות על האמונה הקדושה. ויין אותיות יון, שם היו אוניברסיטות ומדעים וחוקרים, כשעושים שם 'קידוש' ומכריזים שהקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, זהו עיקר חשיבות הקידוש.

יוון ווינה חדרו לירושלים

אנו חיים היום בווינה דירושלים, ביון דירושלים, כי קליפת יון מתפשט היום בכל הארצות. כולם חושבים שהעולם אוטומטי, אין מאמינים שהשכר וההצלחה תלויה בקיום המצוות, בתורה ובתפילה, אם בחקותי תלכו ונתתי שלום בארץ. ולזאת אנו מדליקין נרות חנוכה להאיר על מקום החושך וההסתרה, להאיר בלבבות הטועים שיתחילו לנסות בדרך התורה והיראה ויראו בוודאי הצלחה. כאשר זכה חזקיהו המלך שנפל סנחריב לפניו כזבוב, אף שהיה מלך בלתי מנוצח מכל האומות. מתו מליוני חיילים כפגרים מתים. עליו דרשו חז"ל וחובל עול מפני שמן, מפני שמנו של חזקיהו שישבו והגו בתורה לאור השמן בלילות.

אל תהיה מאושר בעיני עצמך

וזהו פנימיות 'חשדא', להדליק עוד ועוד כדי להציל 'עצמו' מפני החשד, אנו בעצמנו נהיה חשודים בעיני עצמינו, כמה נגיסות נגס בי יון בשנה הזאת. כי הוא מתחדש בכל יום חדשים לבקרים. אל תהיה מאושר בעיני עצמך שהכל בסדר, אני חשוד בעיני עצמי שהAl נגסה ממני פרוסת נשמה, כי אני חצר שיש בה שני פתחים.

להאמין שהעולם לא אוטומטי

נרות חנוכה הם נס נגלה, העיקר הוא להאיר במזוזה, להאמין שהעולם לא אוטומטי, לא יורדים גשמים בגלל שהחזאי אמר, אלא בגלל שכתוב בתורה שאם שמוע תשמעו בקולי ונתתי מטר ארצכם, ולא בגלל התחממות גלובאלית יש עצירת שמים, זהו חכמה יוונית. נכון שיש להם ראיות נפלאות, אין אנו מתפעלים מפרחים יפים, לנו יש פרי זית, אם בחוקתי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם. כאשר חזו עינינו בשנת תשנ"א הייתה בצורת, בכו כל הקהל לפני השי"ת בכותל המערבי, וחזרנו הביתה וכל ירושלים נשטפה בגשמי ברכה.

עוסקים תמיד בהשתדלות

מכיון שאנו עוסקים תמיד בהשתדלות, למצוא את ההשקעה הכי טובה, ואת הרופא הכי מומחה, והשדכן הכי

ממולח, לכן אנו ממילא שקועים ב'אוטומטוס הוא העולם'. וזה מטמטם את פנימיות הלב, לשם צריכין לפרסם, מהחנוכה אל המזוזה.

שיכלה רגלא דתרמודאי מתוך הלב שלך

וזש"כ באור החיים הק' אליבא דרש"י, אל תאמר 'את עוברים ושבים תיקנת ואת עצמך לא תיקנת', וצריך שיכלה רגלא דתרמודאי מתוך לבך, אותו הרגל שהתרמוד הכריח אותך לחיות בדרכי הטבע, אותו תכלה עד סופו. עד שנזכה לפרסומא ניסא בשלימות.